

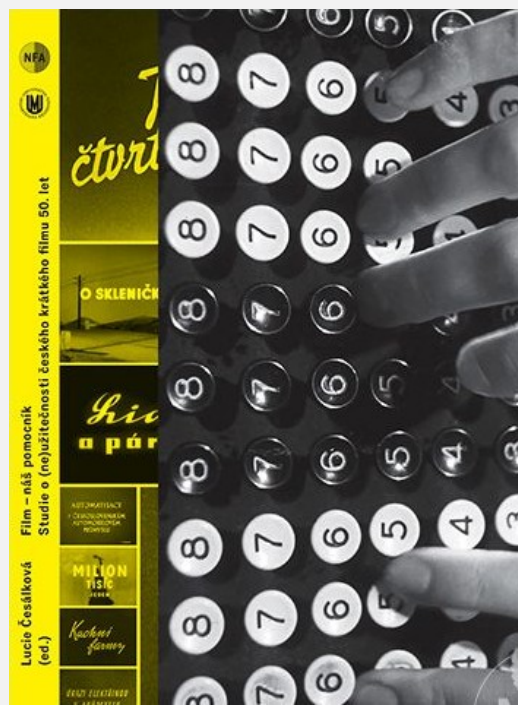
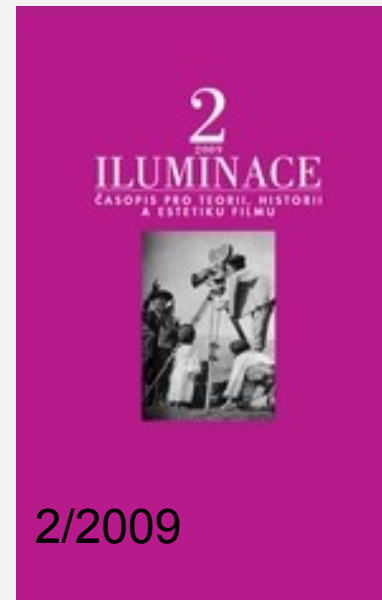
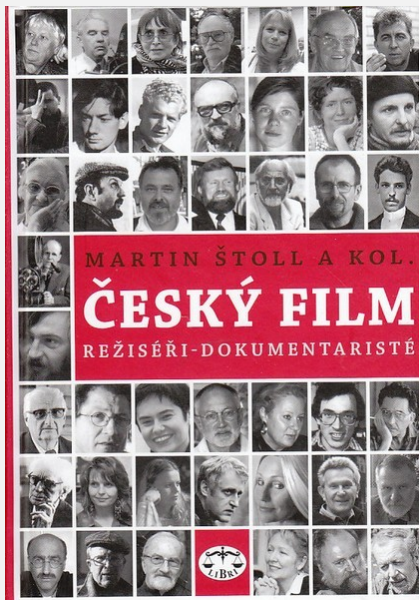
**DĚJINY ČESKÉ
KINEMATOGRAFIE:
DOKUMENTÁRNÍ FILM**

Kateřina Šardická

katerina.sardicka@gmail.com

ZÁKLADNÍ INFO

- **studijní materiály** – v ISu předmětu (seznam literatury, konkrétní povinné texty, jejichž četba bude prověřena v záv. Testu, průběžně prezentace z pravidelných přednášek v powerpointu)
- **podmínky výstupu** – přehledový test ve zkouškovém období
- **náplň testu:**
- látka probraná v přednáškách
- kontrola četby dotazem na jeden z textů umístěných v ISu
- kontrola znalosti filmů - ke každému z 5 sledovaných období vidět minimálně 5 filmů

POD ZNAČKOU
UNDER THE BRAND

Aata

3 DVD
240 MIN.

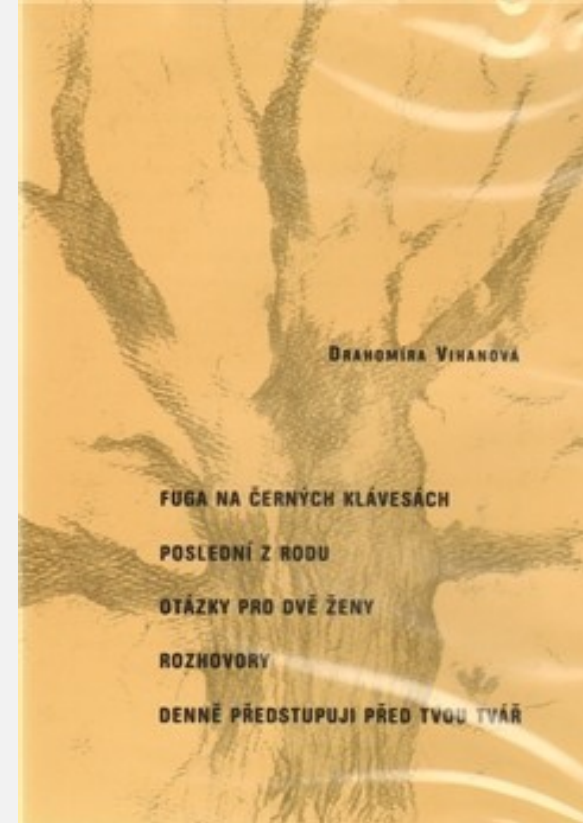
FILMY ZLÍNSKÉHO ATELIÉRU 1935 – 1948
FILMS OF ZLÍN STUDIO 1935 – 1948

NÁRODNÍ FILMOVÝ ÚSTAV

Film – náš pomocník
České krátké filmy 50. let

Film – Our Helper
Czech Short Films of the 1950s

DRAGOMÍRA VÍHANOVÁ

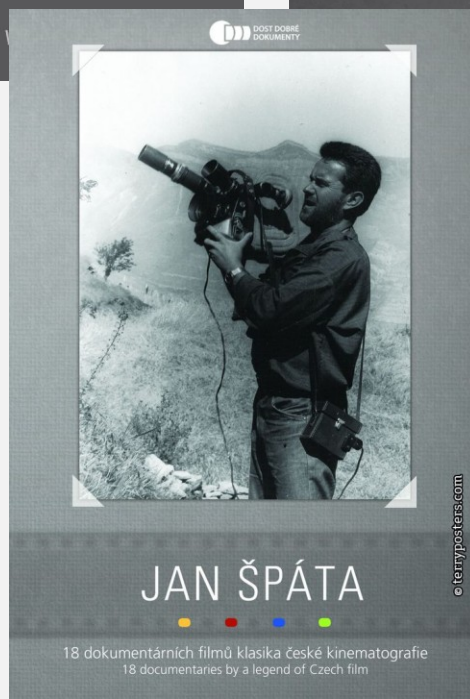
FUGA NA ČERNÝCH KLÁVESÁCH

POSLEDNÍ Z RODU

OTÁZKY PRO DVĚ ŽENY

ROZHOVORY

DENNĚ PŘEDSTUJUJI PŘED TVOJÍ TVÁŘ

JAN ŠPÁTA

18 dokumentárních filmů klasika české kinematografie
18 documentaries by a legend of Czech film

© terryposters.com

A jiné zdroje (buďte kreativní!)

CO JE DOKUMENTÁRNÍ FILM ?

John Grierson (1926):

„Filmy Roberta Flahertyho jsou dokumentární filmy.“

„creative treatment of reality“

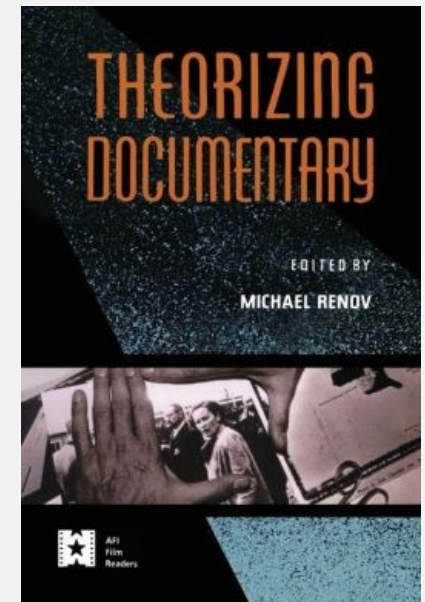
Paul Rotha (1935):

„Dokumentární film není definován ani tématem, ani stylem, ale přístupem.“

„ (...) od narativního filmu se dokument liší nikoli odklonem od řemeslnosti, ale účelem, k němuž je řemeslo využito.“

Michael Renov – 4 základní účely dok. filmu

- 1) zaznamenávat, odhalovat, uchovávat
- 2) přesvědčovat, prosazovat
- 3) analyzovat, klást otázky
- 4) vyjadřovat

NĚKTERÉ TECHNIKY DOKUMENTÁRNÍHO FILMU

- záznam / observace událostí
- inscenace událostí
- použití archivního materiálu / found footage
- přímý rozhovor
- nepřímý rozhovor (výpověď)
- voice-over komentář
- grafické prvky (titulky, grafy, ilustrativní názorné animace)
- nediagetická hudba

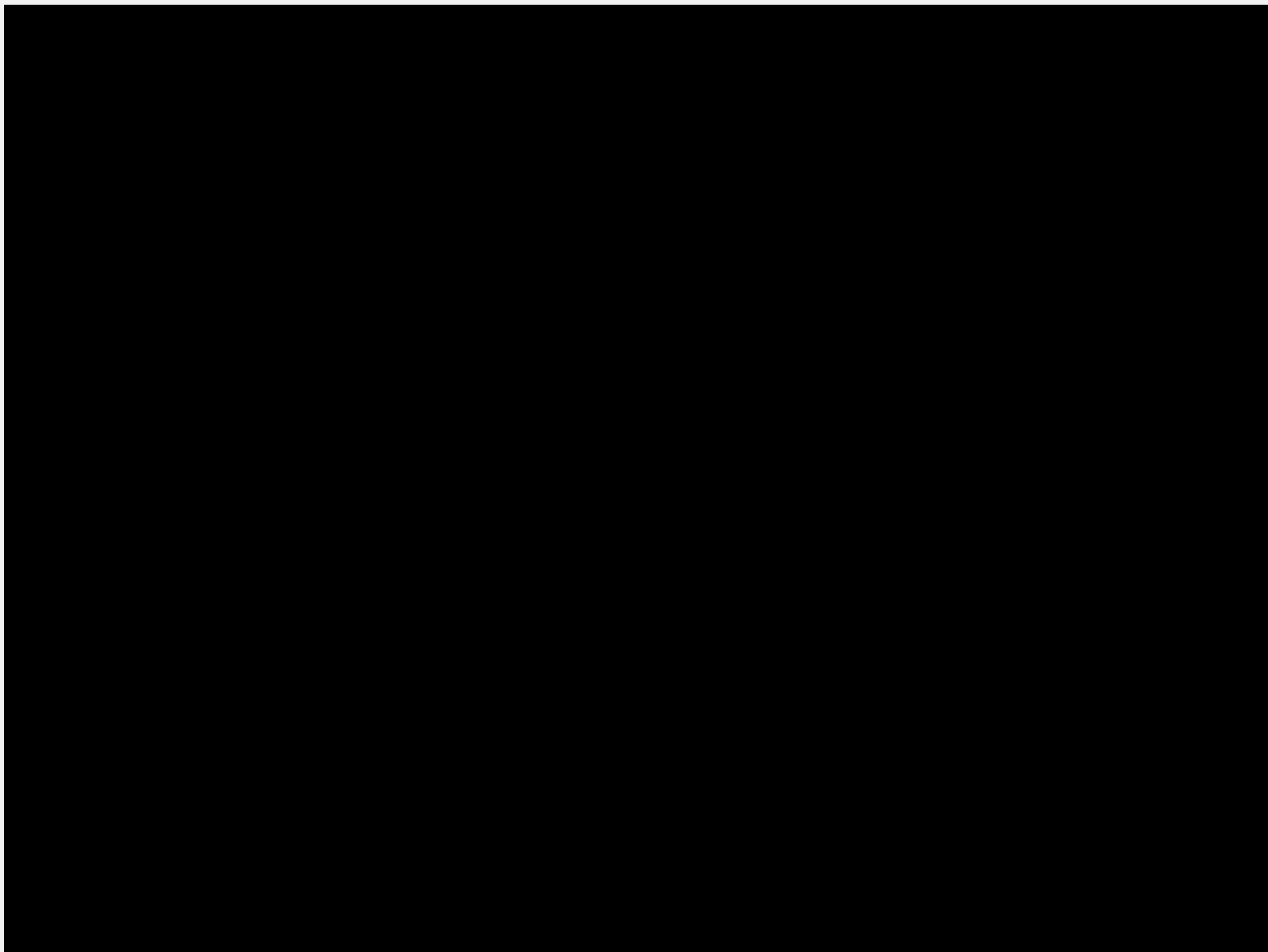
POČÁTKY DOKUMENTÁRNÍHO FILMU V ČESKÉM PROSTŘEDÍ

- první dokumentační záběry pořízené Janem Kříženeckým na Výstavě architektury a inženýrství v Praze 1898

(Svatojánská pouť v československé vesnici; Purkyňovo náměstí na královských Vinohradech)

- dokumentární produkce pak ještě mnoho let po této výstavě většinou české filmové tvorby
- náměty k filmování: přehlídky, průvody, státní i místní slavnosti, přírodní výjevy
- vznik prvních samostatných výroben jako právních subjektů až po roce 1908

Chov husí v Libuši u Prahy (1911)

DOKUMENTÁRNÍ TVORBA PRVNÍCH Č. PRODUKČNÍCH SPOLEČNOSTÍ DO ROKU 1918

Kinofa (Antonín Pech) – *Svatojánské proudy, Všesokolský slet v Praze*

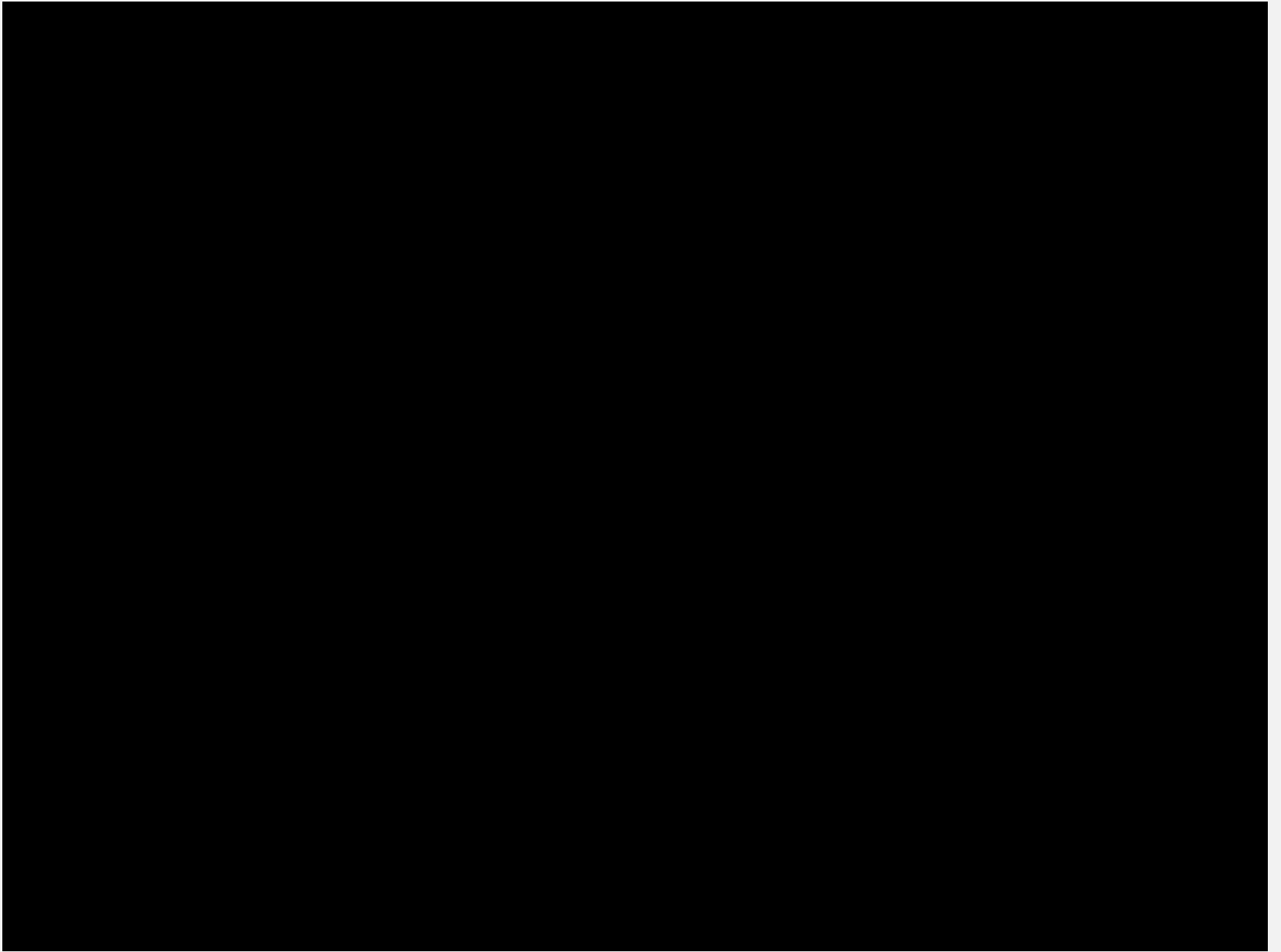
Illusionfilm (Alois Jalovec) – *Automobilové závody Praha-Jíloviště, Pohřeb Jakuba Arbese*

Asum (Max Urban) – první pokus o filmový týdeník :
Pražský kinematografický žurnál (1913)

Lucernafilm – snímky o českém státu a pražském společenském životě – využity TGM k propagaci

DOKUMENTÁRNÍ FILM A VĚDECKÉ VÝZKUMY

- tradice sahající až k fyziologickým pokusům **Jana Evangelisty Purkyně**
- vynález kinesiskopu (obdoba stroboskopu)
- pomůcka měla sloužit k demonstraci pohybu srdečního svalu – ukázky tepání, srdce a proudění krve srdcem
- na počátku 20. století pak začali čeští vědci využívat k záznamu výzkumů film:
 - Bohumil Bouše – *Život zabité žáby* (1911)
 - Ondřej Schrutz – *Plovatky* (1913)
 - Vladimír Hons – *Nemocný pes* (1915)

Život zabité žáby (1911)

DOKUMENT V OBDOBÍ PRVNÍ REPUBLICKY

- válka ukázala politický a propagační význam zpravodajského filmu
- vznik Československa přináší do filmu proměnu témat – reklama, technicko-dokumentární film, podnikatelské investice, osobnost TGM aj.,

Silné společnosti

- **Bratři Deglové** – aktualita, technika, osvěta

Např. *Po stopách K. H. Borovského* (1925), *Z kraje Jiráskova Bratrstva* (1929)

- **Elektajournal** – aktuality, týdeníky

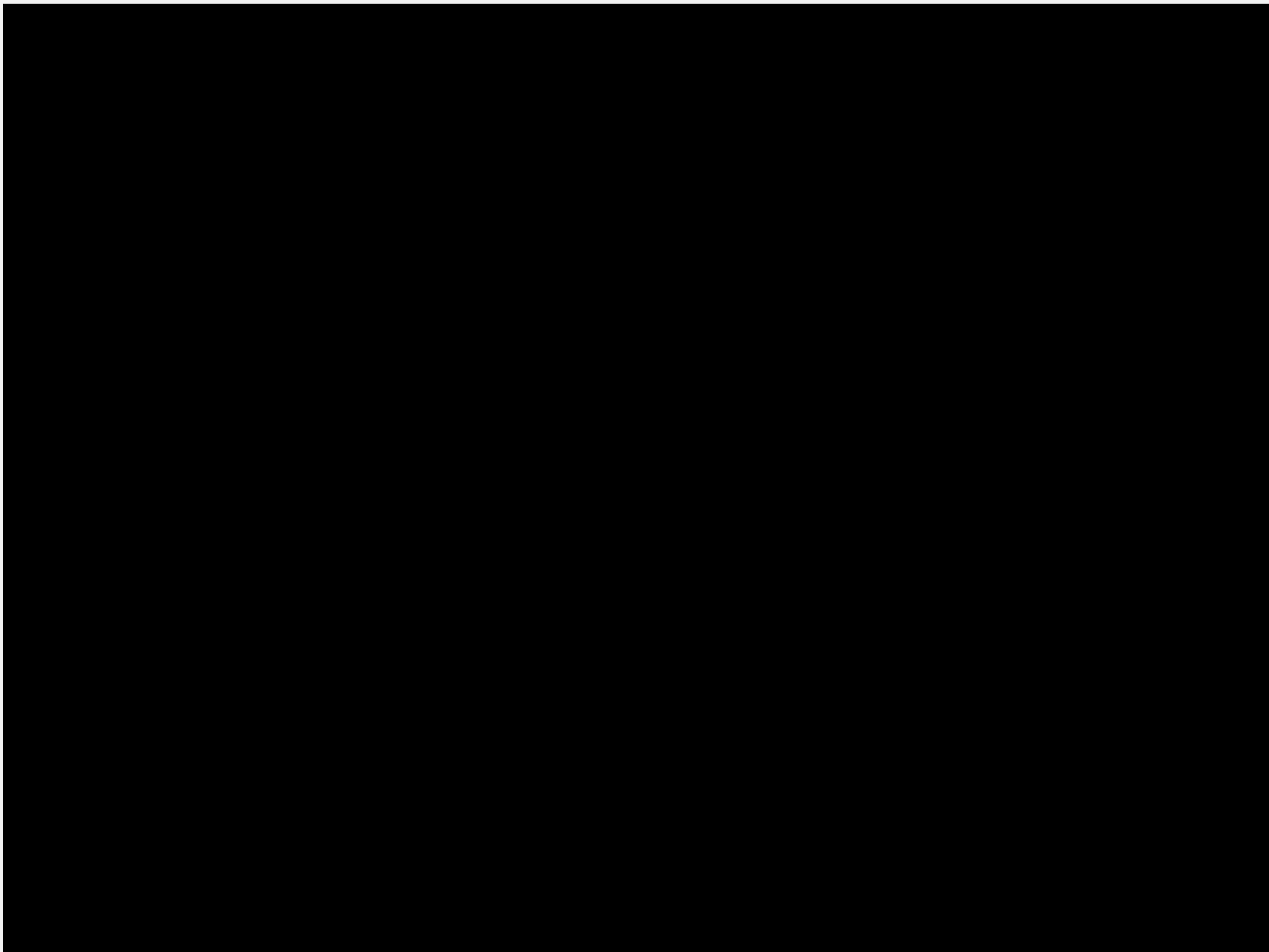
Např. *Velikáni naší soudobé kultury* (1929), *Praha město věží* (1928)

- **Čs. Společnost pro vědeckou kinematografii** – kořeny pop-věd filmu

Prof. Vladimír Úlehla

Např. *Jak rostliny žijí a cítí* (1920), *Pohyby rostlin* (1928)

Pohyby rostlin (1928)

PROBLÉMY DOKUMENTÁRNÍ TVORBY VE 20. LETECH

politické

nezájem státu o kinematografii – výjimkou predikát kulturně-
výchovného filmu

filmově-průmyslové

malý zájem kinařů uvádět dokumentární a nonfikční filmy v komerčním
režimu

technické

nedostatek technického zázemí

ekonomické

minimum finančního zajištění, zakázková tvorba

DŮSLEDKY UVEDENÝCH PROBLÉMŮ

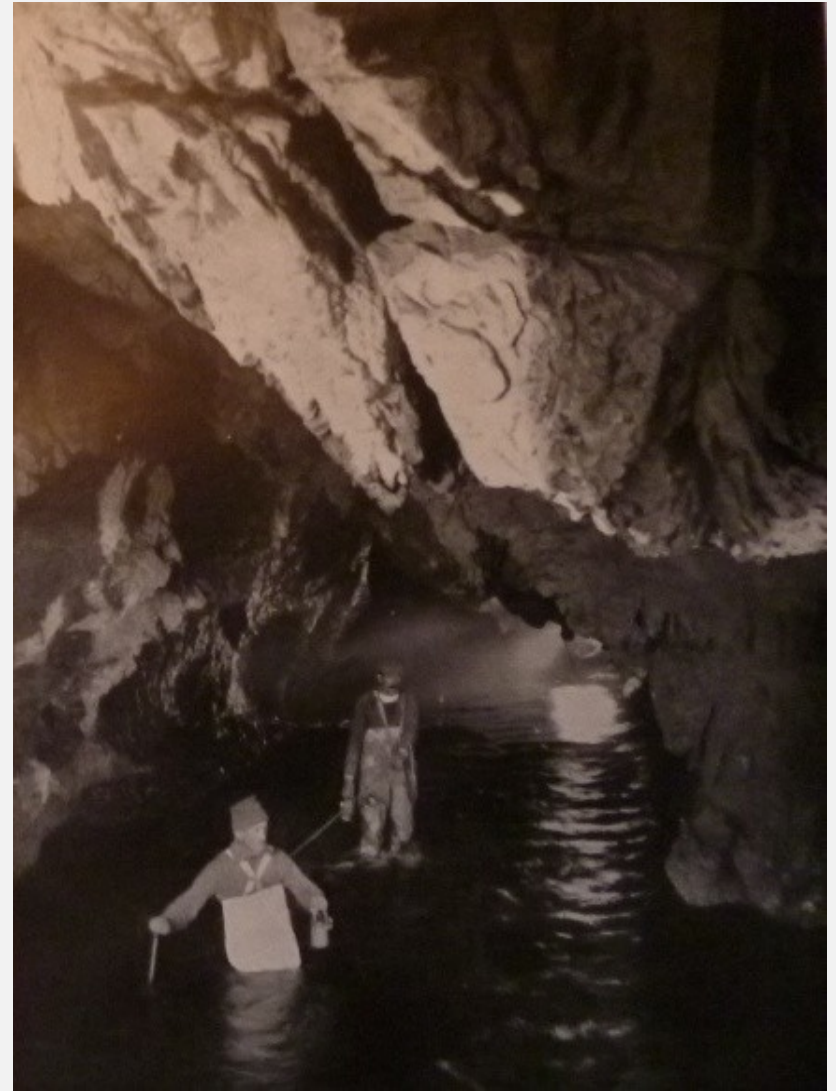
- neinvenčnost, minimum zájmu o tvořivý přístup a originální řešení;
„pragmatická dramaturgie“
- vedle aktualit ze státních oslav a významných společenských akcí tvoří většinu produkce zakázky – do dokumentárních filmů investují obchodníci (továrníci, hoteliéři, městské správy, organizace a spolky, atp.)
- vznikají tak snímky tvářící se jako aktuality či dokonce průmyslové filmy, jejichž účel je však zpravidla propagační

např. *Návštěva ministra obchodu L. Nováka v knihtiskárně B. Zahradníka v Praze* (1925);

- případně tzv. závodní filmy (kronika provozu továrny/ závodu na způsob průmyslového filmu a současně reklama na výrobky firmy);
- reklama i v přírodních filmech (výletníci se zastavují v restauraci – dlouhý záběr na vývěsní štít + dlouhý záběr na majitele s chotí atp. – oslavný mezititulek)

VÝJIMKY

- vyplývají buď z vazby na silnou individualitu, nebo podporu státu (nebo obojí)
- filmové oddělení při Ministerstvu národní obrany
- vědecká kinematografie Vladimíra Úlehly
- reprezentativní kolekce natočená pro Výstavu soudobé kultury v Brně
- př. *Demánová* – Jindřich Brichta - 1928

NÁRODOPISNÝ FILM

- návaznost na aktualitu a cestopisy v jednom
- idyla, lyrika
- vytýkání neangažovanosti a nulové kritiky
- **osobnost Karel Plicka**
- etnograf, folklorista, sběratel, hudebník, filmový scenárista, režisér i kameraman, fotograf, pedagog
- původně pětiletý pobyt na Slovensku se protáhl na patnáct let
- písňová tvorba, pohádky, pověsti, fotografie, filmy
- např. *Za slovenským ľudom* (1928), *Po horách, po dolách* (1929), *Zem spieva* (1933)

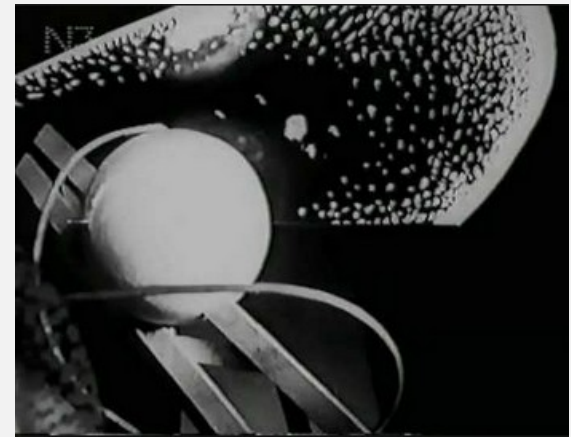
FILM – AVANTGARDA

- **Klub za nový film - Filmklub - skupina Foto-kino Levé fronty**
- dosavadní historické práce: „avantgardní tendence“ (Michal Bregant)
- ve smyslu povzdechnutí, či dokonce výčitky vůči dějinám
- tento přístup neudržitelný
- v českém prostředí : realizace umělců v mnoha uměleckých oblastech, prostřednictvím mnoha médií, na pomezí amatérské tvorby
- poezie, divadlo, hudba, fotografie, film
- = multimedialní jevištní tvary, barevný klavír, umělecké průzkumy vztahů mezi médii
- tendence (usilování o něco) součástí programu – cílem nebylo něco ukončit, ale stále tvořit a přetvářet
- za avantgardu ve své době považovány filmy abstraktní, vědecké, cestopisné, nejen poetické či surrealistické hry, případně snímky ruské montážní školy

AVANTGARDNÍ HNUTÍ

- S. Innemann – **Praha v záři světél** (1928)
- O. Vávra + F. Pilát – **Světlo proniká tmou** (1931)
- A. Hackenschmied – **Bezúčelná procházka** (1931),
Na pražském hradě (1931)
- Jan Kučera – **Stavba** (1931), **Burleska** (1931)
- Tomáš Trnka – **Bouře nad Tatrami** (1932),
Květy na Tatrách (1932)
- Otakar Vávra – **Žijeme v Praze** (1934)

PŘÍCHOD ZVUKOVÉHO FILMU

- 1929
- se zvukem přichází komplikace = stouply nároky na technické vybavení i zpracování, výroba filmů se prodražuje
- situaci komplikuje i počáteční nezáměr ze strany tvůrců
- zpočátku se zvuk omezuje na přepis komentáře a gramofonové desky

Důsledky

- avantgardní hnutí bylo potlačeno
- pokrok filmu se zpomalil kvůli technice
- jazyková bariéra

ALEXANDER HACKENSCHMIED

- filmový architekt G. Machatého
- hojná publikační a organizační činnost
- první experiment *Bezúčelná procházka* (1930)
- zvukový experiment *Na pražském hradě* (1932)
- angažmá u Plicky *Zem spieva*
- propagační filmy ve spolupráci s Ladislavem Koldou – tvůrčí skupina Klos, Lukas, Hackenschmied, Novotný, Pilát, Drda, Brdečka
- cesty s Baťou – kolem světa: materiály z Indie (vše 1940):
 - *Chudí lidé, Řeka života a smrti, Vzpomínka na ráj*
- spolupráce s americkým režisérem Herbertem Klinem na snímku o nástupu nacismu „*Crisis: A Film of the Nazi War*“ (1939)
- s Klinem odchází do Francie a Anglie (*Lights Out in Europe* – 1939)

JINDŘICH BRICHTA

- Brichtův klíčový zájem v technice
- začínal jako kameraman u brí Deglů
- systematický sběr dokumentů i technických artefaktů z dějin kinematografie)
- natáčel počátky samostatnosti českého státu
- 1918: např. *Návrat prezidenta Masaryka do vlasti*
- spolupracoval s Čs. společností pro vědeckou kin.
- (autorsky s Vi. Úlehlou a St. Prátem – *Jak rostliny žijí a cítí* /1920/)
- 1927 – 1931 Brichta technickým ředitelem Elektajournalu – společnost významná
- pro tradici čs. filmového zpravodajství – od roku 1925 týdeník Elektajournal

Českomoravský filmový archiv.

Úkolem Čm. filmového archivu jest získávati starší, soudobé i budoucí české i jiné filmy nebo jejich zajímavé fragmenty a dokumentovati tak pro budoucnost vývoj českého filmu a případně i kinematografie vůbec. Shromažďovati, uchovávat i registrovat všechny zajímavé věci a doklady týkající se filmovníctví. Jsou to zejména:

- Fotografie z filmů t. zv. reklamy,
- portréty význačných představitelů,
- fotografie pracovní, staveb, provozoven, plánů aj.
- fotografie strojů a technických pomůcek domácí provenience,
- fotografie cen za vynikající filmová díla,
- fotografické reprodukce důležitých dokumentů, pokud nebude možné získati je v originále, aj.
- Scenaria českých filmů, pracovní programy, doklady rozpočtové, smlouvy účinkujících, a jiné podobné doklady,
- hudební komposice pro film v rukopise i tištěné,
- návrhy staveb a kostýmů,
- plakáty, popisky, reklamní materiál, aj.
- ceny za vynikající filmová díla a diplomy,
- literatura filmu se týkající, úřední a jiná nařízení a výnosy, předpisy, patentní spisy, statistiky, ceníky a katalogy, časopisy a výstřižky,
- Gramofonové desky z českých filmů,
- stroje a zařízení kinotechnická a mnohé jiné.

Na základě tohoto maximálního programu bude postupem doby získán jistě velice bohatý a rozmanitý materiál. Bude nutné nejen pečovat o jeho bezpečné uložení a případně i konservování, ale postarati se i o to aby byl snadno dostupným a přehledným všem těm kteří se budou zajímati o vývoj našeho filmu. Proto nutno již od počátku pamatovati na systém několika přehledných kartoték.

Pokud snad některé body z tohoto programu Čm. archivu jsou

z Brichtovy vize filmového archivu

- další **Brichtovy** významné **kameramansko-dokumentaristické práce**:
- *8. všesokolský slet v Praze* (J.S. Kolár, 1926)
- *Praha v záři světél* (Svatopluk Innemann, 1928)

- samostatná **režie**:
- *Demánová* (1928)

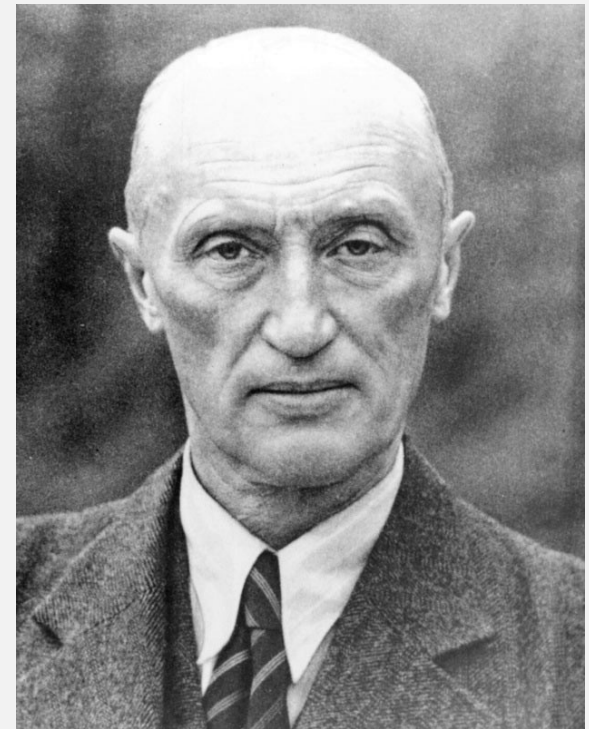
- další vlastní filmy za okupace a 2. sv. války:
- *Pražské baroko* (1939)
- *Svatý Jiří na hradě Pražském* (1940)

- založil 1940 **filmový měsíčník kulturních aktualit** *Defilé* (8 dílů, poté zastaven protektorátní cenzurou)

- koncentrační tábor – po válce se jeho pozornost soustředila mimo natáčení (Čs. filmotéka, archiv, muzeum)

VLADIMÍR ÚLEHLA

- **profesor fyziologie rostlin** na brněnské Přírodovědecké fakultě
- zkušenost se zahraniční praxí vědecké kinematografie
- **pokusné natáčení přes mikroskop**
- k mikrokinematografii přidává pokusy s **časosběrným natáčením** :
- *Jak rostliny žijí a cítí* (mikroskopické záběry pohybů uvnitř buňky)
- další práci v tomto směru rozvíjí se svým spolupracovníkem (asistentem) **Janem Calábkem**
- 2 roky natáčení: film ***Pohyby rostlin*** (1928)
- záměr natočit etnografický film o Slovácku
- mnoho dokumentárních záběrů – dotočeny hrané sekvence – vznikl [Mizející svět](#) (1932)

obecné změny počátku 30. let

- **sociálně-hospodářská situace**
- ekonomická krize, intenzivnější vnímání sociálních problémů
- = i avantgarda posiluje důraz na sociálně-uvědomělé tendence

- **situace ve filmovém průmyslu**
- v závislosti na kontingentním a registračním systému vzniká fond z příspěvků – státní úvahy o podpoře kinematografie (i dokumentární)

- **politizace umění**
- hrozba ohrožení nacistickým Německem – národní identita
- budování vizí sociálně-mobilizačních kampaní
- spoření, sběry, brannost

DOK. FILM A VZNIK FILMOVÉHO PORADNÍHO SBORU

Filmový poradní sbor

- založen při min. průmyslu, obchodu a živností r. **1935**
- úkolem přidělovat podporu schváleným f. projektům
- významný jako první signál zájmu státu o filmové podnikání
- s sebou nese samozřejmě **subvence, ale i kontrolu** : návrhy změn u předkládaných libret/ scénářů a rozpočtů

- pro dokumentární tvorbu klíčové zřízení zvláštní
- „**komise pro kulturně-propagační dodatek**“
- (dodatek: specifický typ filmu subvencovaného s podporou státu, který byl navíc zvýhodněn v distribuci)
- *více Illuminace 2/2009*

DOKUMENTÁRNÍ FILM ZA PROTEKTORÁTU

16. března 1939 / vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava

mnoho snímků několika předchozích let - národně-uvědomovací charakter, posilování víry v sílu národa před válkou, příprava, prevence

s nástupem nacismu: tvorba filmů obecně pod kontrolou okupační správy, obsazení ateliérů na Barrandově, arizace průmyslu...

specifika významná pro dokumentární tvorbu

- prosazování německých zájmů v týdenících
- arizace postihuje konkrétní tvůrčí osobnosti
- (emigrace Jiřího Weisse, Alexandra Hackenschmieda, Jindřich Brichta v koncentračním táboře)
- pro další je nutnost podrobovat se prorežimním požadavkům důvodem ke stažení (Jiří Lehovec)

DOKUMENTÁRNÍ FILM ZA PROTEKTORÁTU

typická pro veškerou kulturní sféru, nejen film

- brannost
- národní uvědomělost
- vztah k tradičním hodnotám
- hledání vzorů v dějinách a významných osobnostech

většina produkce účelová, vyhovující obecnějším sociálním kampaním

- sběrové akce (*Krysařův návrat*)
- šetření plynem, uhlím, úspornost obecně (*Abeceda uhlí*)
- žena jako matka a hospodyňka (*Žena a rodina*)
- nábor do továren (*Chlapci v modrém; Zdař bůh, hoši*)
- kult zdraví a mládí

významná **otázka „národního“** v protektorátní krátkometrážní tvorbě

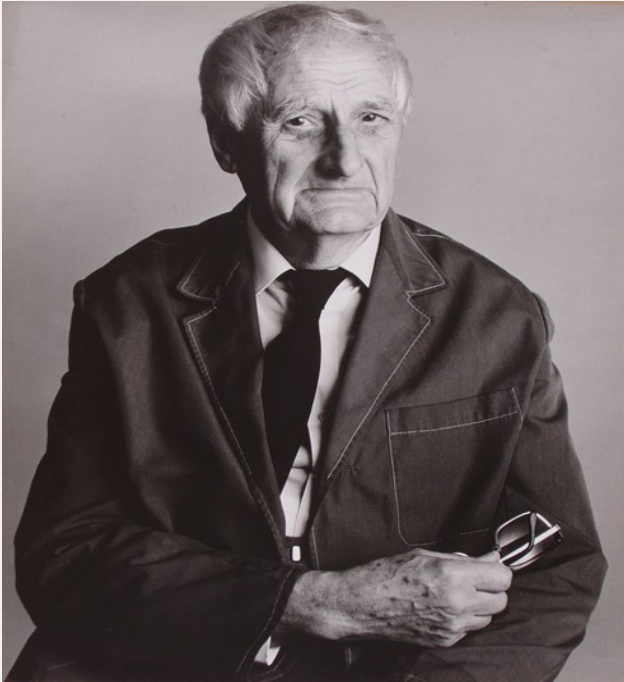
trend: **germanizovat Čechy jako Čechy** (tzn. klidně i za využití českých národních symbolů a hodnot /lidové slovesnosti, národních patronů, atp./ - pokud to je záruka loajality, sociálního klidu v protektorátu a poslušné pracovitosti pro říšské hospodářství

JIŘÍ WEISS

- amatérské počátky – první film ze sjíždění Lužnice s kamarády: na 16mm kameru natočil film ze života vodáků *Lidé na slunci* (1935)
- členem skupiny Levá fronta a Čs. filmové společnosti, spolupracoval s Vl. Vančurou, ale krátký film pro něj významnější, spolupráce se Zlínem
- se vznikem Filmového poradního sboru vzniká **při AB Barrandov oddělení pro kulturně-propagační tvorbu** (zde Weiss, Václav Hanuš, Jiří Srnka, K. M. Walló)
- zde snímky vyzývající k národnímu sebevědomí : *Pojď s námi* (1937, Junáci); *Přístav vzdušného moře* (1937, letecká navigace), *Píseň o smutné zemi* (1937, Podkarpatská Rus)
- emigrace do Anglie – tvorba v exilu
- *Rape of Czechoslovakia* (1939)
- protinacistické agitky, aktuality, reportáž
- poválečná *Píseň o sletu* (1949), dále hraná tvorba

JIŘÍ LEHOVEC

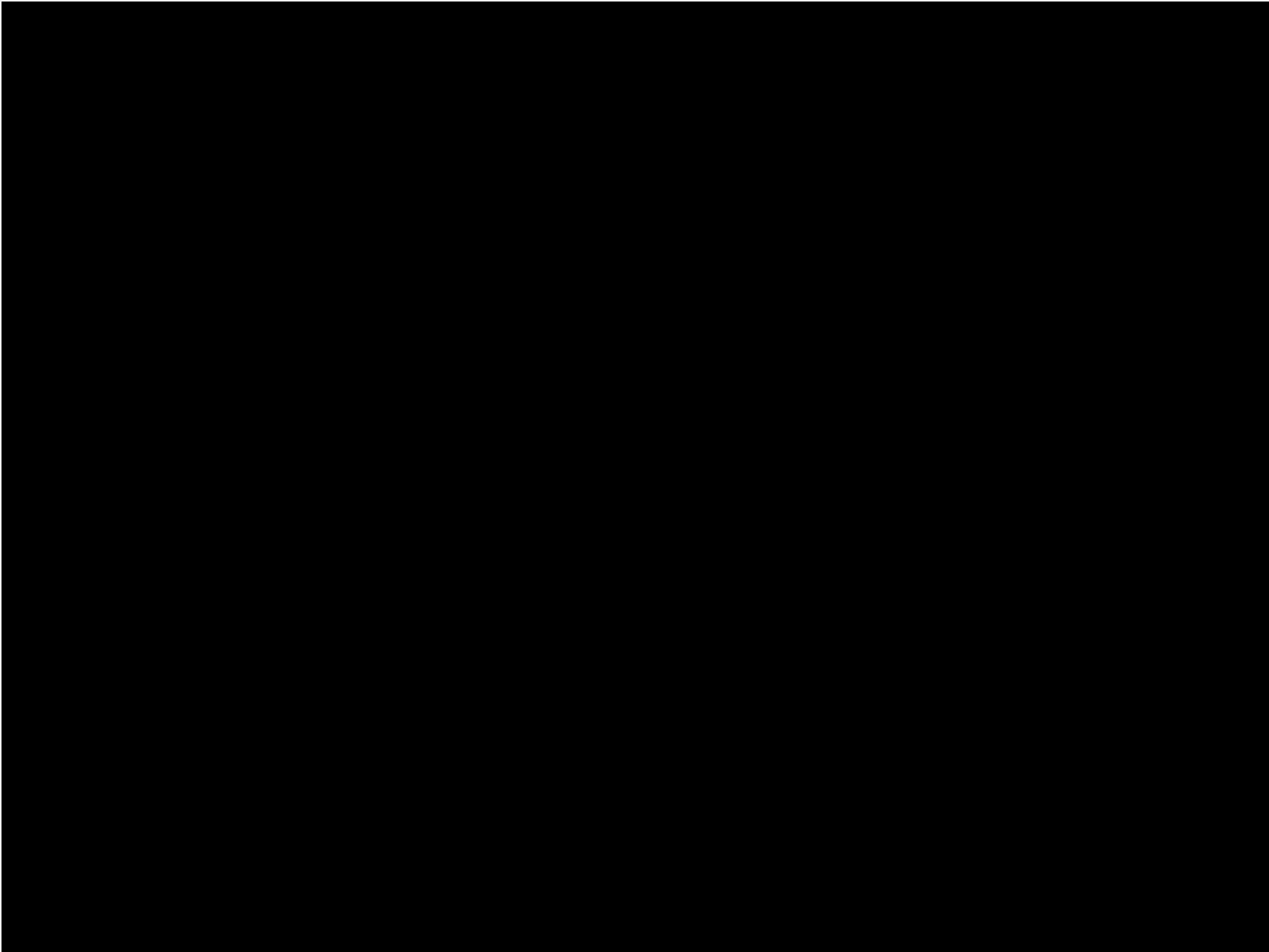

- technické vzdělání propojeno s dějinami umění a estetikou
 - spojení a avantgardním hnutím kolem Devětsilu
 - filmové spolky Filmklub, Film-foto Levé fronty, publikační činnost, průkopníkem č. film. kritiky
 - fotografie, scénografie, armádní film
 - kulturní oddělení AB Barrandov
 - *Kamenná sláva* (1938) – s Janem Liborou

 - samostatná režie: *Miliony na dlažbách* 1939
 - *Divotvorné oko* 1939
- [Lehovec + foto + Divotvorné oko](#)
- *Zajatý hlas* 1939
 - *Věrná hvězda* 1940

- po zabrání Barrandova Němci – odchází, zakládá vlastní firmu, věnuje se reklamě
- později přechází do Zlína – zde *Rytmus* (1941)

- v 50. letech určitou dobu vedoucím KF, podíl na založení FAMU
- tvorba občas: *Praha matka měst*, *Ludvík Kuba*, ...

Divotvorné oko (1939)

PŘED/VÁLEČNÉ ŽÁNRY: VĚDECKÝ FILM

- konstituován z popudu (a v rámci) **Čs. společnosti pro věd. kinematografii**
- založena 1923/24 s pobočkami v Praze a Brně
- **významné osobnosti František Král, Viktorin Vojtěch, Karel Smrž, Jindřich Brichta, Vladimír Úlehla**
- činností nejen natáčení, ale i podpora záznamů z výzkumných expedic
- (*Gari Gari, Aloha oe*), popularizace kinematografie a poznání o jejích dějinách
- film jako pomůcka praktická – kriminalistika

ČESKOSLOVENSKÁ SPOLEČNOST PRO VĚDECKOU
KINEMATOGRAPHII

pořádá:

CYKLUS SEDMI PŘEDNÁŠEK

O FILMU

VÝVOJ A UŽITÍ KINEMATOGRAPHIE

Přednášky konají se ve velké posluchárně fyzikálního ústavu
univerzity Karlovy, Praha II, U Karlova č. 5.

V cyklu popsán bude vývoj kinematografie od historických po-
čátků až po nejmodernější vymoženosti filmové techniky.

Přednášky budou doprovázeny demonstracemi, předváděním
aparátů, diapositivů a ukázkami filmů.

1.

Úterý, dne 18. března 1924 o 1/8. hod. več.
Princip kinematografie. Historický vývoj až po dnešní stav.
Přednáší prof. Karlovy univerzity Dr. V. Vojtěch.

2.

Úterý, dne 25. března 1924 o 1/8. hod. več.
Hnací mechanismy. — Komory. — Optika a příslušenství.
Přednáší prof. Karlovy univerzity Dr. V. Vojtěch.

3.

Úterý, dne 1. dubna 1924 o 1/8. hod. več.
Výroba surového materiálu. — Zhotovení negativu a kopie. —
Filmové triky.
Přednáší prof. Karlovy univerzity Dr. V. Vojtěch.

4.

Úterý, dne 8. dubna 1924 o 1/8. hod. več.
Promítací přístroj. — Kinematografie školní a rodinná.
Přednáší asistent čes. techniky K. Smrž.

5.

Úterý, dne 15. dubna 1924 o 1/8. hod. več.
Pohyb uměle zkrácený. — Kinematografie vysokofrekvenční a
ballistická.
Přednáší asistent čes. techniky K. Smrž.

6.

Středa, dne 23. dubna 1924 o 1/8. hod. večer.
Kinematografie plastická. — Mluvící film. — Röntgeno-
kinematografie. — Mikrokinematografie.
Přednáší asistent čes. techniky K. Smrž.

7.

Úterý, dne 29. dubna 1924 o 1/8. hod. večer.
Kinematografie v barvách přirozených.
Přednáší prof. Karlovy univerzity Dr. V. Vojtěch.

Vstupné:

Jednotlivá přednáška Kč 3.50, celý cyklus Kč 22.—
Členové Čsl. společnosti pro vědeckou kinematografii platí:
za jednu přednášku Kč 2.—, za celý cyklus Kč 12.—

Předprodej:

Pi Truhlářová, Václavské nám., palác Koruna, Na Košíku, a na
Král. Vinohradech, Pi Habelová v »Rokoku«.

FENOMÉN BAŤA

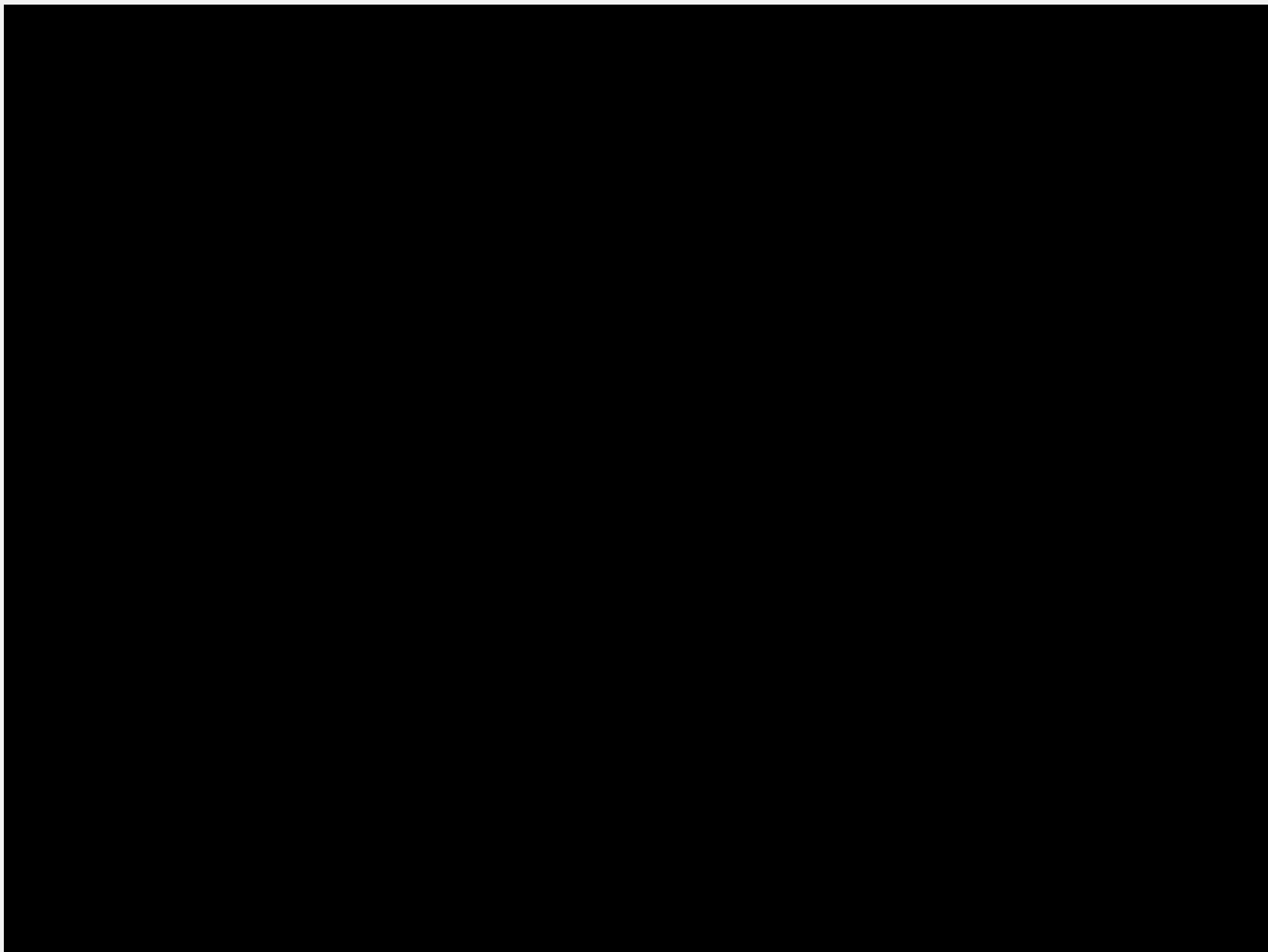
- **konec 20. let:** Baťovy závody začínají využívat vlastní filmovou techniku, vznikají zpravodajské šoty „Baťa žurnál“
- **1928:** uvnitř reklamního oddělení se zakládá filmový a fotografický úsek, zadává externí výrobu zpravodajských žurnálů a reklamních filmů, které se následně promítají v kinech
- **1934:** do filmového oddělení nastupuje scénárista a režisér Elmar Klos, producent Ladislav Kolda a kameraman Alexandrer Hackenschmied
- **1935:** stavba ateliérů na Kudlově, pouhých 9 měsíců (!!); Kolda, Klos, Pecina a Hackenschmied se vydávají do USA, kde nakupují pro ateliéry novou špičkovou techniku

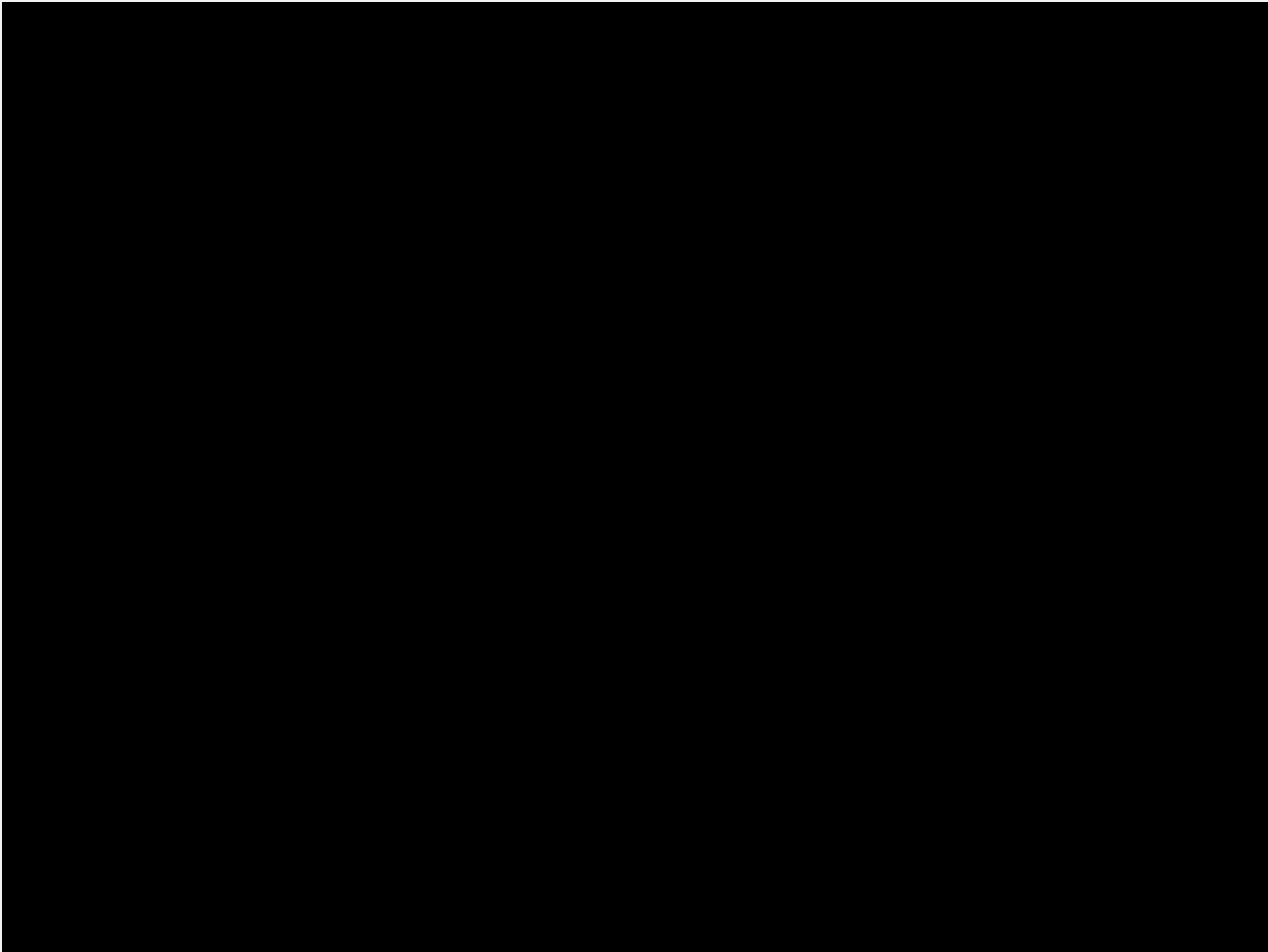
FENOMÉN BAŤA

- **1937:** filmové ateliéry Baťa (FAB) začínají svojí aktivitou vstupovat do širokého povědomí veřejnosti, pracovníci ateliérů se účastní Světové výstavy v Paříži, získávají zlatou medaili za reklamní film *Silnice zpívá*.
- **1938:** J. A. Baťa plánuje provozování dalších ateliérů v Praze – pronajímá si nevyužívané ateliéry Host v Hostivaři. FAB výroba se soustřeďuje na výcvikové a instruktážní filmy pro zaměstnance firmy Baťa. Natáčí zde Borský, Frič, Slavinský.

Dýchej zhluboka! (1935)

A proč...? (1935)

PŘED/VÁLEČNÉ ŽÁNRY: REKLAMNÍ FILM

- průmyslové filmy – možnost využít jako prezentace firmy
- městské filmy – turistická propagace
- reklama v kulturních filmech seznamujících s řemeslnou praxí

reklama výrobků, zboží – promyšlenější v koncernu Baťa

zde výhoda provázanosti film. ateliérů a továrny

filmová reklama současně součástí propagace jinými médii

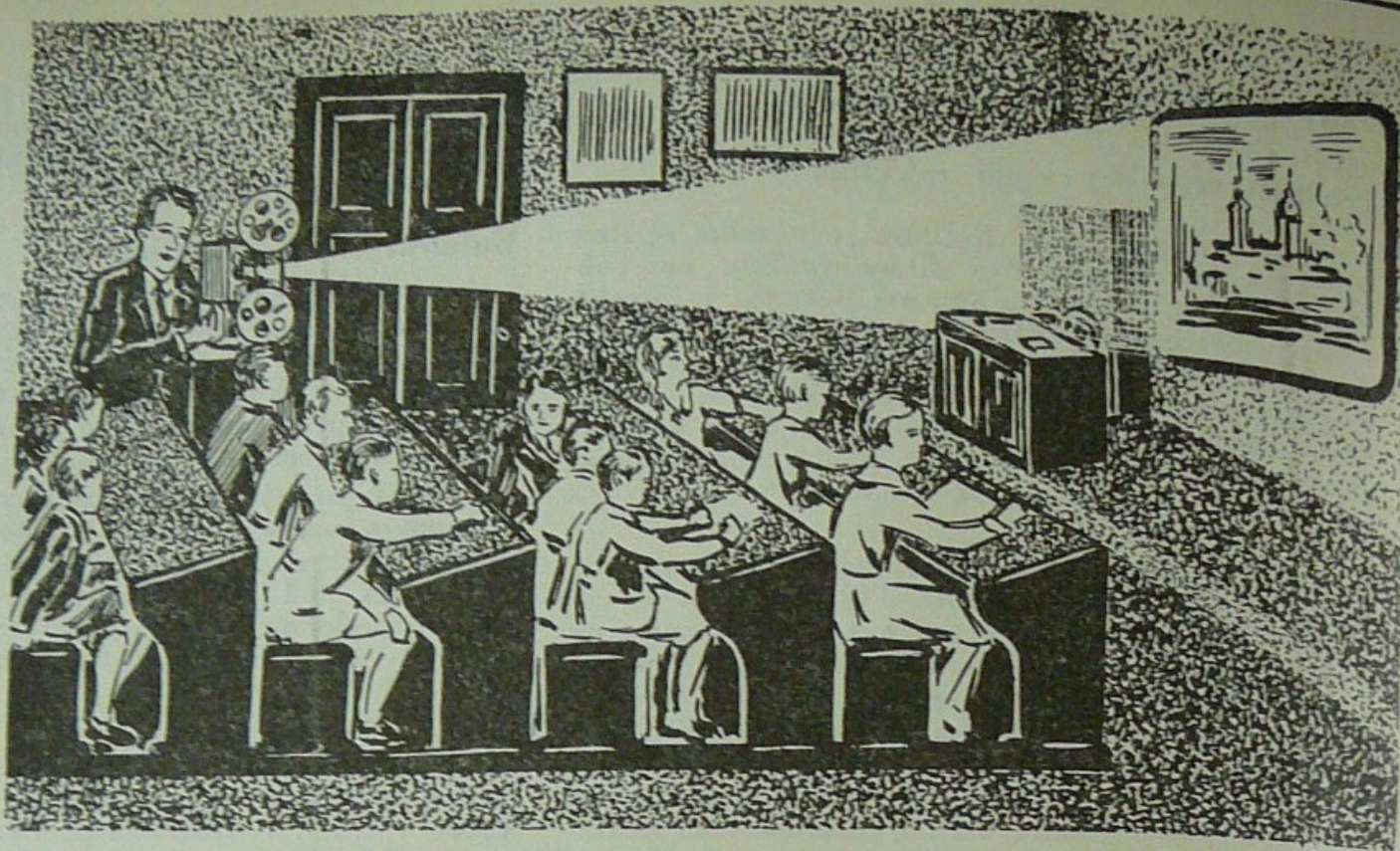
**klíčoví tvůrci baťovské reklamy: Elmar Klos, Alexandr Hackenschmied,
Ladislav Kolda, později Karel Zeman**

typické prvky: často narativní, specifickým humorem, práce se zvukem a rytmem,
umělecké kompozice výrobků v rámci záběrů i v montáži

PŘED/VÁLEČNÉ ŽÁNRY: ŠKOLNÍ FILM

- výsledek snah různých zájmových skupin, které podporovaly myšlenku vzdělávat filmem, a to především ve školách samotných
- praxe spíše sporadická, navzdory vleklým debatám o tom, jak by to mělo/mohlo vypadat
- náhradou představení pro školy, případně praxe učitelů – jednotlivců
- systematičnost a didaktičnost mělo těmto rozptýleným snahám dodat **vyhlášení filmu oficiální učební pomůckou (3.11.1936)**
- zřízena zvláštní aprobační komise přiznávající filmům oprávnění být používány ve školách
- akci přerušila okupace – projekt převzat Němci
- (v mnohém ovšem paradoxně inspirací)

**DO
KAŽDÉ
ŠKOLY**

PROMÍTAČÍ PŘÍSTROJ KODASCOPE

Vyžádejte si informace a nezávazné předvedení v odborném závodě
KODAK SPOLEČNOST S R. O. - TUZEMSKÝ ZÁVOD - PRAHA II

PŘEDVÁLEČNÉ ŽÁNRY: VOJENSKÝ FILM

- filmová skupina **Ministerstva národní obrany**
- později včleněno pod Vojenský letecký a technický ústav
- natáčení vojenských událostí – výroční přehlídky jednotek, pochody, kladení věnců, cvičení
- později promyšlenější tvorba, nejen přímo aktuality: instruktáž nábor
- **klíčovou osobností Jiří Jeníček**
- aktivní nejen jako filmař. ale i publicista
- význam v polovině 30. let, kdy vzrůstá význam výzev směřujících k národnímu uvědomění

filmy *Československá armáda*, *Naši vojáci*, *Vojáci v horách*, *Péče o koně*

PŘED/VÁLEČNÉ ŽÁNRY: TÝDENÍK

- dlouho: nekoordinovaná výroba rozmanitých aktualit
- v Čechách – situace specifická
- krátkodobou akcí *Pražský filmový žurnál* kolem r. 1912
- aktivita R-U (Vídeň) zejména za války
- po roce 1918: zahraniční společnosti (pouze lokální vsuvky)
- domácí: **AB zpravodaj** pouze rok 1923, **Deglův žurnál** – pouze 3 roky (1927-30)
- vznikaly i **specializované žurnály**: *Vojenský zpravodaj* (1930-37), zlínské *Okno do světa* (1927-1931)
- **dlouhodobou tradici** si udržel jen *Elektajournal* – pod různou hlavičkou se podařilo stejným pracovníkům udržet až do roku 1945 (od 1925)
- školou českých kameramanů
- archiv šotů
- základ *Elektajournalu* = > *Aktualita*

1937: **Aktualita** (podnik min. zahr., nakl. Melantrich, Miloš Havel, Karel Pečený)

politické periodikum

DOKUMENT V RÁMCI ZNÁRODNĚNÉ KINEMATOGRAFIE

- **znárodnění kinematografie dekretem prezidenta z 11. srpna 1945**
- hraný film = znárodnění Lucernafilmu, Nationalfilmu
- **krátký (dokumentární) film = stále rozptýlené – tj. nutno znárodnovat jednotlivce (cca 18 fungujících firem)**
- provedeno poměrně rychle – hlavním vyjednávačem **Jiří Lehovec** – soustředil majetek, technické zařízení a zásoby materiálu, převzal provozovny a kapitál
- toto vše technickým a ekonomickým základem pro zahájení státu sloužící a státem řízené výroby dokumentárních filmů
- společnost Aktualita – znárodněna jako **Československá filmová kronika** a de facto byla vzhledem ke svému vybavení naprostou základnou budoucí tvorby
- vedle periodik se zde ovšem začaly vydávat i „neperiodické filmy“ – tato sekce označena jako **Krátký film**

PRVNÍ POVÁLEČNÁ LÉTA

hlavní rysy dokumentární tvorby:

1. aktuální reportáže

Otakar Vávra – *Cesta k barikádám* – 1946

Jiří Weiss – *Věrní zůstaneme* – 1945 – pohled z emigrace

Jan Kučera – *Píseň míru* – 1948 – o prvním Světovém festivalu mládeže

Jiří Weiss – *Píseň o sletu* – 1949 – 2 díly, sokolský slet – invenční formální zpracování x ideově poplatné stranické linii

PRVNÍ POVÁLEČNÁ LÉTA

hlavní rysy dokumentární tvorby:

2. vztah k čs. minulosti / výklad historie

válečné události, problémy války, nacismu, minulost jako výzva budoucnosti; archivní reportážní záběry

příklady:

Václav Švarc – *Nezapomeneme* – 1946

(koncentrační tábory, nacismus, silně antinacistické)

Miloš Makovec – *Cesta zpátky* – 1946

(návrat Čechů do vlasti, setkání s rodinami)

František Sádek, Miroslav Hubáček – *Frank mezi námi* – 1946

(proces s K.H. Frankem)

PRVNÍ POVÁLEČNÁ LÉTA

hlavní rysy dokumentární tvorby:

3. angažovanost, společensko-politický zápal, aktivismus

v intencích hesel o překonání válečné pohromy, kapitalismu a dobových výkladů „lidové demokracie“

příklady:

Jiří Krejčík – *Kováci* – 1946 (poválečná obnova ČKD)

Film o novinách – 1946 – propagační film Rudého práva

Hugo Huška – *Velké dílo* – 1946 (znárodnění bank a průmyslu)

Kurt Goldberger – *Boj o uhlí* – 1946 (význam těžby, realistické)

Drahošlav Holub – *Přístav v srdci Evropy* – 1946 (plán propojení 3 moří průplavem v Československu)

ROZVÍJENÍ TRADICE STÁTNÍ PROPAGANDY

! **nemusí se jednat o politická témata !**

- mnohdy hlavním úkolem informovat o společenských problémech a preferovaných možnostech jejich řešení
- klíčové: od počátku znárodněného krátkého filmu se na tematických plánech podílejí **ministerstva**

Příklady:

Ludvík Toman – *Nedělní odpoledne* – 1947 (ekonomické otázky)

Miloš Wasserbauer – *Rozhovor ve vlaku* – 1947 (boj proti pohlavním chorobám)

Miloš Makovec – *Vesnice na rozcestí* – 1948 (úbytek pracovních sil na venkově)

reportážní a fejetonistické prvky u společensko-kulturních témat:

Miroslav Hubáček – *Jeden-tisíc-milion* – 1948 (přípravy na slet)

Pavel Blumenfeld – *Lidé a párky* – 1948